



STAPEL VERLIEFD OP BOEKEN

Aangedreven door bibliomanie werd eind vorig jaar Stichting Desiderata opgericht, genootschap van boekenvrienden. Onlangs verscheen haar eerste toepasselijke publicatie: de vertaling van *Le Bibliomane*, een novelle van bibliothecaris, schrijver en journalist Charles Nodier. Jos Damen peilde de diepte van de boekenliefde.



Jos Damen

Hoofd bibliotheek & ICT
van het Afrika-Studiecentrum,
Universiteit Leiden

In Nederland lopen enkele honderden bibliofielen rond. Die kun je normaal gesproken in het wild zien in antiquariaten en bij boekenveilingen. Het laatste jaar vonden de verkopen en veilingen wegens virusproblemen jammerlijk genoeg alleen virtueel plaats, maar normaal gesproken is het genieten. De eerste boekenveiling die ik ooit meemaakte, was bij Van Stockum aan de Prinsegracht in Den Haag, waar ik staand achterin een bomvolle zaal probeerde een kavel te kopen met daarin de dichtbundel *In het spiegeltje van Sjoer* van dichter J.C. van Schagen. Ik wilde dat boek graag cadeau geven aan een Zeeuwse schone met Chinese belangstelling, en ik ging daarom ver in het opbieden tegen een andere geïnteresseerde. Uiteraard won ik, en nadat ik de kavel afgerekend had, kwam mijn medebieder met het aanbod de rest van de kavel voor de helft van de prijs over te nemen. Met dat voorstel ging ik met plezier akkoord – twee mensen blij. In die zaal zag ik wat ik later nog vele malen bij boekenveilingen zou zien: het heilige

vuur, dat soms wordt omgezet in een aangenaam fanatisme voor boeken.

Open inrichting voor boekverdwaasden

Volgens Wikipedia is bibliomanie ‘een obsessief-compulsieve stoornis in verband met het verzamelen van boeken’. Daarover valt te twisten. Zeker is dat bibliomanie een stevige variant van bibliofilie, de liefde voor het boek, is. In Nederland zijn er enkele bibliofielen die bekend zijn bij een groter publiek: Boudewijn Büch (verzamelde boeken over eilanden en oneindig veel meer), Johan Polak (verzamelde Leopold en ander moois), predikant Jan Eekhof (verzamelde Couperus) en de allesverzamelaar baron Willem van Westreenen van Tiellandt die aan de wieg stond van het Museum Meermanno/Huis van het Boek. Het Nederlands Genootschap van Bibliofielen is in Nederland het natuurlijke verzamelpunt voor de liefhebbers van het boek.

Verheugend genoeg is dit jaar in Tilburg Stichting Desiderata (stichtingdesiderata.nl) opgericht. Op de website valt te lezen dat de stichting zichzelf

beschrijft als ‘een open inrichting voor boekverdwaasden’. En: ‘Stichting Desiderata geeft zich ongeremd over aan haar bibliofiele neigingen.’ ‘Desiderata’ verwijst natuurlijk naar de lijstjes die boekenliefhebbers opstellen waarin de titels staan van de boeken die zij graag aan hun bibliotheek willen toevoegen. Wie zich aangesproken voelt, kan gratis lid worden. Lidmaatschap betekent dat hij of zij op de hoogte zal worden gehouden van de activiteiten van Desiderata, zonder enige verplichting.

Wegbereider van de romantiek

Terug naar de boekenliefhebbers. Een van de beroemdste bibliofielen is Charles Nodier (1780-1844). Nodier was uiteraard bibliothecaris, maar ook een invloedrijk Frans schrijver en journalist. Hij sprak zich altijd onomwonden uit, ook in politieke zaken, wat rond 1800 in Frankrijk niet altijd handig was. Nodier zat ook een tijdje gevangen, maar in de jaren twintig van de negentiende eeuw maakte hij carrière. Hij werd directeur van de Bibliotheek van het Arsenal (de latere Bibliothèque Nationale de France). Maar, minstens zo belangrijk: Nodier werd de spil van een literaire salon in Frankrijk die algemeen wordt gezien als de wegbereider van de romantiek. *Tout le monde* kwam daar: Victor Hugo, Alexandre Dumas, Alfred de Musset, Charles Augustin Sainte-Beuve, Honoré de Balzac en vele andere toonaangevende schrijvers. Nodier schreef zelf ook, onder meer de novelle *Le Bibliomane*.

Boekengek Théodore

In deze novelle schetst Nodier de boekengek Théodore, die – als hij zijn been breekt – rustig drie maanden in bed doorbrengt ‘met het uitpluizen van boekencatalogi’. Eenmaal weer op de been koopt hij lustig door tot het einde nadert. Zijn vrienden verzorgen hem. ‘Nadat we de hoop op herstel hadden opgegeven, werd het bed nabij zijn boekenkast gereden, waaruit wij één voor één elk boek haalden dat hij met zijn blikken leek te roepen, terwijl we die werken aan hem toonden die hem, naar we meenden, het grootste genoegen zouden schenken. Hij stierf om

‘In die zaal zag ik wat ik later nog vele malen bij boekenveilingen zou zien: het heilige vuur, dat soms wordt omgezet in een aangenaam fanatisme voor boeken’

‘Er wordt in het boek gekeken naar Antoine Boulard, de mythische boekengek uit Parijs, en hoofdfiguur Théodore uit *De bibliomaan*: lijken ze op elkaar?’

middennacht, tussen een Du Seuil en een Padeloup, beide handen liefdevol op een Thouvenin gedrukt.’

Bibliomaniakaal

Als eerste publicatie van de stichting heeft Desiderata *Le Bibliomane* onder handen genomen en uitgebracht onder de titel *De bibliomaan*. Vertaler Martin Hulseboom zette de tekst van Nodier om in soepel Nederlands. Bart van Loo, bekend van de chansoncurius in *De Wereld Draait Door*, zorgde voor een aparte inleiding. ‘Omgevallen boekenkast’ Ed Schilders voorzag de tekst van Nodier van gepaste en informatieve ‘bibliomaniakale aantekeningen’. Hij gaat daarin vooral in op feit en fictie rond Antoine Boulard, de mythische boekengek uit Parijs, die volgens bronnen alles kocht wat los en vast zat. Zijn vrouw probeerde hem nog in te tomen: ‘Als verstandige en spaarzame echtgenote had mevrouw Boulard al vaak haar man het advies gegeven om te gaan lezen alvorens door te gaan met kopen, maar deze raad, hoogstens goed voor de bibliofiel, viel geheel niet in de smaak bij onze bibliomaan.’ Bij zijn dood blijkt Boulard enkele honderdduizenden boeken te bezitten, verspreid over diverse huizen. Leek Boulard op de hoofdfiguur Théodore uit *De bibliomaan*? Schilders laat de verschillen en overeenkomsten zien.

Twee leeslinten

De uitgave van *De bibliomaan* wordt afgesloten met een helder overzicht van leven en werk van Charles Nodier, geschreven door een van de initiatiefnemers van Stichting Desiderata, Peter IJsenbrant. Het is uiteraard overbodig om te melden dat deze uitgave ‘zeer verzorgd’ is. Prachtige illustraties, mooie bladspiegel, keurige letter (Farnham Text), fraai papier (90 grams) en zelfs goed vormgegeven noten. Bijgesloten is ook een Elzevierometer om de oude drukken van Elsevier snel te kunnen opmeten. De kersen op de taart zijn natuurlijk de twee leeslinten (van Güth en Wolf) die ervoor zorgen dat je weet waar je in het boek gebleven bent en tegelijk de noten niet uit het oog verliest. Kortom, dit boek is het ideale cadeau voor de bibliofiel. <



De bibliomaan | Charles Nodier | uit het Frans vertaald door Martin Hulseboom, met ‘bibliomaniakale aantekeningen’ van Ed Schilders en een biografische schets van Peter IJsenbrant | Stichting Desiderata | 2021 | ISBN 9789082254549 | € 29,90 (exclusief verzendkosten), via desiderata@kpnmail.nl | 160 pagina's



Charles Nodier
(door Paul Guérin, 1842)



Elzevierometer